

ERKKI

Luulin olevani
aika piruileva

TUOMIOJA

POLIITTISET PÄIVÄKIRJAT 1995–1997

Tammi

ERKKI TUOMIOJA

LUULIN OLEVANI
AIKA PIRUILEVA

Poliittiset päiväkirjat
1995–1997

TOIMITTANUT VELI-PEKKA LEPPÄNEN

© 2016 Erkki Tuomioja ja Kustannusosakeyhtiö Tammi
ISBN 978-951-31-8751-4
Painettu EU:ssa

Lukijalle

Päiväkirjoni toinen osa on toimitettu samojen periaatteiden mukaisesti kuin kaksi vuotta aiemmin *Siinä syntyy vielä rumihia* -nimellä julkaistut vuosien 1991–1994 päiväkirjani. Kyse on vuodesta 1974 alkaen säännöllisesti tekemistäni päivittäisistä muistiinpanoista, joita on kertynyt tuhansia liuskoja. Näitä merkintöjä en ole tehnyt alun perin missään julkistamistarkoituksessa. Ryhdyin niitä tekemään ensi sijassa sitä silmällä pitäen, että niillä voisi olla käyttöä niin itselleni kuin mahdollisesti muillekin tutkijoille, jotka haluavat kirjoittaa asioista joissa olen tavalla tai toisella ollut mukana. Siksi ne tulevat kokonaisuudessaan aikanaan päätymään Kansallisarkistoon tutkijoiden vapaaseen käyttöön.

Kyse ei ole mistään muistelmista vaan alkuperäisdokumentista, joka koostuu päivittäin enintään kahden päivän viiveellä tehdyistä muistiinpanoista. En osaa pikakirjoitusta, ja kokouksissa joskus harvaksen tekemieni harakanvarvas-muistiinpanojen tulkitseminen on usein minullekin ylivoimaista. Kyse ei näin ollen liioin ole kuin poikkeuksellisesti joissain tilanteissa tehdyistä sanatarkkuutta tavoitelleista verbatim-muistiinpanoista. Tällaisena merkinnät välittävät sen kuvan, jonka olen tuoreelta tapahtumista ja tilanteista saanut, ja sen, millaisia tuntemuksia ja arvioita ne minussa muistiinpanojen tekohetkellä synnyttivät.

Kaikki merkinnöistä löytyvät kommentit ja arviot ovat siten täysin ajankohtaan sidottuja. Merkinnöistä voi myös nähdä, miten mielipiteeni ja arvioni saattoivat eri prosessien edetessä muuttua isostikin. Siten on selvää, että on paljon asioita samoin kuin henkilöitä, jotka nyt kahdenkymmenen vuoden kuluttua näyttäytyvät minulle aivan erilaisina kuin siinä tilanteessa jossa merkinnät alun perin tehtiin. Henkilöiden osalta vanhat vastakkainasettelut ovat enimmäkseen poistuneet tai menettäneet merkityksensä ja ovat voineet muuttua läheisiksi ystävyys- ja yhteistyösuhteiksi.

Alkuperäismerkintöjä on nytkin karsittu noin kolmanneksen verran, mutta julkaistavaa tekstiä ei ole miltään osin muunneltu. Lyhentäminen on kohdistunut ensi sijassa kaikkeen henkilökohtaiseen ja perhe- ja kotielämäni liittyvään sekä lomieni, matkoihini, harrastuksiini ja vapaa-ajan viettooni. Näistä on merkintöjä otettu mukaan enempi esimerkinomaisesti. Tämä on tehnyt päiväkirjoista alaotsikkonsa mukaisesti korostetusti ”poliittisia”.

Tämän valikoinnin seurauksena jotkut edellisten päiväkirjoni lukijat ihmettelivätkin, eikö elämäni muuta todellakaan ole mahtunut kuin politiikka ja työ. On tietysti ollut ajankohtia, kuten vaalien alla ja hallitusneuvottelujen aika, jolloin

muulle ei juuri tilaa jäänyt, mutta ei elämäni kansanedustajana todellakaan ole näin yksipuolisesti täyttynyt vain eduskunnasta ja politiikasta.

Tämä kolmen vuoden päiväkirjat käsittävä teos on melkein yhtä paksu kuin edellinen neljä vuotta kattanut laitos. Toimituskriteerit ovat olleet suurin piirtein samat, mutta nyt käsiteltävänä olevina vuosina on eduskuntatyö ryhmässä ja suuressa valiokunnassa Lipposen hallituksen muodostamisen ja EU-jäsenyyden alkamisen vuoksi synnyttänyt aikaisempaa enemmän purettavia merkintöjä.

Tuusulassa 25.6.2016

Erkki Tuomioja

Tarkistetaan Tuomiojalta...

Erkki Tuomiojan päiväkirjat on aikalaisdokumenttien eturiviä – tiivis, tarkka, ajan-tasaisesti laadittu, ajanhenkeä heijastava. Se aktivoi mainiosti lukijan muistia: ai niin, ohoh, ei kai, kas kas... Kaiken aikaa palautuu mieleen asioita.

Käsillä olevat muistiinmerkinnät ovat vuosilta 1995–1997. Suomi aloitti EU:n jäsenenä, ja demarien voittaessa vaalit Paavo Lipponen ryhtyi vasemmiston ja oikeiston sinipunahallituksen pääministeriksi. Lama ja työttömyys painoivat yhä raskaasti kansakuntaa.

Koko päiväkirjan läpäisee Tuomiojan ja Lipposen kaksisuuntainen epäluottamus. Tuomioja ei mahtunut hallitukseen, mutta johti eduskunnan suurta valio-kuntaa, jonne tärkeimmät EU-asiat paljolti kiertyivät, ja 1996 hänet valittiin SDP:n eduskuntaryhmän johtoon – ”kurikomppanian päälliköksi”, kuten hän itse ironisoi.

Ajanjakson suurena teemana liikkuu EMU, talous- ja rahaliiton pohjustava raken-telu, mitä Tuomioja katseli selvästi kaksijakoisemmin kuin aiemmin EU-jäsenyyttä. Periaatteessa hän oli puolesta, mutta... Ja kuohuja nostattivat mm. Alhon–Sundqvistin korvausdiili ja eduskunnan äänestykset liikeaika- ja sosiaalilajeista, joista Tuomio-
jan vetämä demariryhmä riiteli reippaasti. Suhde kokoomukseenkin kiristyi rajusti.

Päiväkirjan yllä lepää myös apeus, ja Tuomioja mietti vakavasti luopuvansa poli-tiikasta. Tänään tiedämme, ettei hän luopunut, mutta 1990-luvulla tilanne oli pitkään avoin. Hän tunnusteli alinoma mahdollisuuksiaan eräisiin suurlähettilään paikkoihin ja muihin kansainvälisiin tehtäviin. Hän jopa leikkitteli ajatuksella puolueloikkauksesta.

Tallella on Tuomiojan sarkasmi. Hän tekee teräviä, tiukkoja ja huvittavia pika-luonnehdintoja politiikan kärkinimistä, kuten entisistä, istuvista ja tulevista pre-sidenteistä. Samalla hän kuitenkin sovittelee ja tulee toimeen myös vastustajien kanssa. Ja eduskuntaryhmän johtajana hän istuu hallituksen iltakouluissa – ei suin-kaan tuppisuuna.

Olen toimittanut ja lyhentänyt tekstiä jonkin verran, mutta päiväkirjojen au-tenttiset ajatuskulut ovat ennallaan. Oikeinkirjoitukset ja nimet ovat toivottavas-ti oikein. Henkilö- ja lyhenneluettelot auttavat luentaa – samoin kuukausittaiset yleistapahtumat helpottavat aikakauden palauttamista mieleen.

Näissä päiväkirjoissa piirtyy luotettavaa aikalaiskuvaa. Siinä määrin, että jos-kus tulevaisuuden historiakiistoissa saattaakin vakiintua sanonta: tarkistetaan Tuo-miojalta...

Helsingissä 14.8.2016

Veli-Pekka Leppänen

VUOSI 1995

Tammikuu 1995

-
- 1. tammikuuta: Tulli- ja kauppajärjestö GATT:in korvasi Maailman kauppajärjestö WTO.
  - 9. tammikuuta: Portugali ja Indonesia aloittivat Genevessä YK:n pääsihteerin Boutros Boutros-Ghalin välittämät neuvottelut Itä-Timorin asemasta.
  - 13. tammikuuta: Eduskunta hyväksyi vuoden 1995 budjetin hallituksen esityksen mukaisena.
  - 16. tammikuuta: Suomalaiset europarlamentaarikot osallistuivat ensi kertaa EP:n täysistuntoon Strasbourgissa.
  - 17. tammikuuta: Pääministeri Aho ilmoitti hallituksen päättäneen, että Suomi hakee tarkkailijan asemaa WEU:ssa.
  - 19. tammikuuta: Viron parlamentti riigikogu kielsi kaksoiskansalaisuuden ja pidensi kansalaisuuteen vaaditun maassaoloajan 5 vuoteen.
  - 21. tammikuuta: Ulkoministeri Heikki Haavisto sairastui äkillisesti ja vt:ksi tuli Pertti Salolainen.
  - 25. tammikuuta: KOP ilmoitti vuoden 1994 tappioiksi 1,8 mrd mk ja Unitas 1,3 mrd mk.
  - 31. tammikuuta: Eduskunta hyväksyi (103–66) lain naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta.
-

Sunnuntai, 1. tammikuuta

[Martti] Ahtisaari puhuu tv:ssä. Huomaan seuraavani sitä lähinnä negatiivisin odotuksin: mitä hän nyt taas möhlii. Siihen nähden suoritus on kohtuullinen, vaikka sisältö on etupäässä banaaleja latteuksia.

Illalla maaherran vastaanotto. EU-jäsenyyden kunniaksi viinit on kokonaan poistettu tarjoilusta, joka alkudrinkin osalta koostuu kahvista ja keskarista.

Matti Viialaisen kanssa puhetta vaalinäkymistä. Hän on kääntynyt aika pessimistiseksi, ehkä vielä enemmän vaalien jälkeisen politiikan kuin toistaiseksi vaalituloksen suhteen. Hän on hyvin pettynyt [Paavo] Lipposeen (mutta mitä hän sitten on oikein odottanut) ja piti tämän IL-haastattelua viime viikolla masentavan näköalattomana, pelkkää vanhakantaista kepun haukkumista. Viialaista tietysti kiinnostaa vas:n hallituskelpoisuus demareiden silmissä ja siinäkin Lipposen kylmäkiskoisuus. En osaa häntä lohduttaakaan.

Jaakko Kalela on pannut HS:n julkaiseman valtiosääntökirjoitukseni merkille ja yhtyy sen pyrkimykseen välttää dramatiikkaa edustuskiistan ympärillä. Saan sen käsityksen, että samaa neuvoa hän on koittanut tarjota esimiehellenkin. Samalla Jaska suuntaa epäilyjä [Seppo] Tiitiseen henkilöä, joka on aktiivisesti vas-

takkainasettelua lietsonut, ja Jaska jää kysymään, kenen tai keiden kanssa kimpassa?

Tiistai, 3. tammikuuta

Erkki Raatikaisen kanssa tapaaminen Presidentissä aamupäivällä Pekka Kuusen merkeissä – Erkki ei suostu eduskunnan uusien turvajärjestelyjen toteuttamisen jälkeen enää ek:ssa käymään. ER:n kanssa keskustelu on Kuusen suhteen vähäan-toista, vaikka muutoin mielenkiintoista. ER viittaa huonoon muistiinsa suurim-pana etunaan, enkä ole ihan varma kuinka paljon hän todella ei muista ja kuinka paljon on kyse siitä ettei hän välitä muistaa. Ainakin hän hyvin selkeästi torjuu sen Lipposelta saamani käsityksen, että hän olisi ollut vähäisimmässäkään määrin kiinnostunut Kuusen presidenttiehdokkuudesta.

Iltapäivällä käyn kansallisarkistossa – ent. valtionarkisto – lukemassa Granfelt-Kuusi-suvun kokoelmasta Pekka Kuusen sota-ajan kirjeenvaihtoa. Näitä perhekirjeitä lukiessaan tuntee itsensä vähän voyeuristiksi. Mielenkiintoisin kirjeistä ilmenevä seikka Pekka Kuusesta on, että hän näyttää vielä syksyllä -44 välirauhan jälkeenkin uskoneen V-aseisiin ja Saksan mahdollisuuksiin selvittää sodasta, kun taas Matti Kuusi näyttäisi jo joulukuussa -41 aistineen, ettei Saksa selviäkään voittajana.

Paasikivi-seuran valtuuskunnan järjestäytymiskokous Inter-Continentalissa. Olen mukana vastavalittuna varapj:na – uusi pj. on [Harri] Holkeri, joka on nousut varapj:sta [Jaakko] Iloniemen tilalle, toinen varapj. on [Mikko] Immosen korvannut [Anneli] Jätteenmäki. Pölykeuhkovaara tässä porukassa on ilmeinen.

Illalla vielä Töölön sos.dem. yhdistyksen kk-kokous, jossa alustan vaalinäkymistä noin kymmenelle ihmiselle. Vaikka alustukseni on sekava ja kenties pessimistinenkin, on suurin osa porukasta kuitenkin valmis olemaan vaalityössäni mukana.

Venäjän hyökkäys Tshetsheniassa pätkii. Hyökkäys on muodostumassa [Boris] Jeltsinin traagiseksi erehdykseksi eikä Moskovassa löydä presidentin tukijoita juurimistään. Kenraali [Aleksandr] Lebed ja monet muut armeijan edustajat arvostelevat avoimesti sotaa ja sotilaskaappauksestakin spekuloidaan jo avoimesti. Demokratian näkymät Venäjällä eivät näy ainakaan vahvistuneen.

Torstai, 5. tammikuuta

Integraatioryhmässä aamulla [Pekka] Nurminen selvittelee (sd-)europarlamentaarikkojen organisoitumista. Onhan tämä EU-jäsenyys ensimmäinen merkittävämpi julkishallinnon työllistämiprojekti vuosikausiin – tosin per nuppi kustannus nousee kuuden miljardin markan jäsenmaksun myötä aika suureksi.

Perjantai, 6. tammikuuta

Illalla tapaaminen Ilkka ja Vappu Taipaleella Gerd Kreunen (ja hänen vaimonsa ja tyttärensä) kanssa, mukana myös Kalevi Suomela ja Folke Sundman. Yleistä puhetta rauhanliikkeen tilasta. Olen aina silloin tällöin ohimennen vaihtanut muutaman sanan Gerdin kanssa Brysselissä, jossa hän toimii SPD:n ja puolueen euroedustajaryhmän yhteyshenkilönä. Hän korostaa olevansa puolueen, ei sosialistiryhmän tai sen SPD-delegaation palkkalistoilla, minkä vuoksi hän voi myös esiintyä aika lailla kriittisesti koko europarlamenttiin ja ryhmään nähden.

Lauantai–maanantai, 7.–9. tammikuuta

Kolme päivää Lontoossa, jossa olen sopinut sekä suoraan että lähetystön kautta rivin tapaamisia, etupäässä EU-politiikan merkeissä. Tietenkin kierrän myös kirja-kaupat, kuten aina täällä käydessäni.

Leif Blomqvistin tapaan useampaan otteeseen, mm. ensimmäisenä iltana suurlähettilään residenssissä Kensington Palace Gardensissa. Hänellä ei kuitenkaan ole tällä kertaa aihetta sonnustautua paperihattuun. Kuten aina keskustellessamme Blomqvist on erityisen huolestunut Suomen velkaantumisesta ja julkisen talouden laajuudesta, vähän sailaansukuisin äänenpainoin. Minä puolestani koitan selvittää hänen arvioitaan Englannin EU-politiikasta.

Labourin kv-sihteerin Nick Siglerin tapaan puoluetuomiossa. Labour on joutunut jättämään legendaarisen vanhan Transport Housen lähellä parlamenttia jo melkein 15 vuotta sitten ja majoittuu nykyisin etäämmälle Elephant & Castleen, vähän epämääräisemmälle alueelle. Siglerin kanssa käyn läpi Labourin europolitiikkaa ja 1996-kannanottoja. Tosiasiassa hekin ovat vasta hiljalleen valmistautumassa Maastrichtin jatkuon, tässä tapauksessa ei siksi, etteikö heillä olisi ollut aiemminkin aineksia, mutta Labour ei ole tosiasiassa juuri yhtään hallitusta kiinnostuneempi mistään suurista (ja paljoo pienemmistäkään) peruskirjajamutuksista. Labourin konkreettisin euromyönteisyys näkyy siinä, että puolue haluaa Englannin osallistuvan sosiaaliseen ulottuvuuteen, mutta muu on hämärän peitossa. Esim. EMU:un heillä ei ole täysin selkeätä kantaa olemassa. Siglerin kanssa puhun myös Barcelonan valmisteluista. Olemme molemmat yhtä kauhistuneita ensimmäisestä luonnoksesta kokousjulistukseksi, jonka kirjoittajasta ei ole oikein selvää tietoa. Paperi kuitenkin on – tämän totesimme jo Suomessa mm. Tarjan [Halonen] kanssa – käyttökeltvotonta maailmaasyleilevää, mutta epämääräistä filosofointia, jonka federalistinen pukinsorkkakkin – joka siinä toki on – on epäselvästi artikuloitu. Esim. integraatioryhmässä totesimme, ettei tällaisen pohjalta edes vielä kannata ryhtyä valmistamaan muutos- ja täydennysesityksiä, se on mahdollista vasta kun uusi reaali maailmaan paremmin sidottu versio on käsillä. Labourin käsitys on aivan sama. Sigler on laajemminkin hyvin kriittinen ESP:n työhön nähden ja hauk-

kuu myös Essenin kokouksen (substanssi)valmistelua ja käsittelyä. Minä puolesta ni koitan varovaisesti kysellä, olisiko myös heillä jotain itsekritiikin aihetta, kun he aina ajavat itsensä asetelmaan jossa kaikki muut ovat heitä vastaan, vaikka monissa puolueissa tosiasiaa on enemmänkin ymmärtämystä heidän näkemyksilleen. Sigler ei tällaista heidän käyttäytymiseensä liittyvää ongelmaa kuitenkaan suostu näkemään, vaan hän viittaa siihen että he ovat tosiasiaa usein lähempänä enemmistökantoja kuin esim. ranskalaiset, joista esim. Gerard Fuchs ei Siglerin mielestä edusta muuta kuin itseään. Lopuksi markkinoin hänelle ajatusta kansallisten parlamenttiryhmiä edustajien kutsumisesta EP:n sosialistiryhmän kokouksiin.

Foreign Officessa tapaan Blomqvistin kanssa Eurooppa-asioista vastaavan alivaltiosihteeri Stephen Wrightin. Hän toistelee virallisia näkemyksiä, mutta on myös kiinnostunut kuuntelemaan miten Suomessa 1996-kysymyksiä arvioidaan.

Parlamentissa tapaan ensin Eurooppa-asioiden varjoministerin Joyce Quinnin. Olen hänen kanssaan ennenkin keskustellut, nyt puhumme jo konkreettisemmalla tasolla 1996-asioista.

Toinen tapaaminen parlamentissa on varjohallituksen ympäristöasiain kakkosvastaavan Joan Ruddockin kanssa. Puhumme erityisesti ESP:n ympäristötyöryhmän työstä sekä energia- ja ympäristöveroista. Olen lukenut Labourin paksun ympäristöohjelman, joka on ihan hyvä ja radikaalikin paperi. Se sisältää myös selkeän kannan CO₂-päästöjen alentamisesta, mutta myös yhtä selkeän kannan energiaveroja vastaan. Ruddock ei tätä intellektuaalista häränpylyä yritäkään sellaisenaan puolustaa, kuten ei kukaan muukaan vähääkään asiantuntevampi Labour-edustaja, sen sijaan hän selittää pitkään miksi lämmitysenergian hinnan nostaminen on mahdotonta Englannissa, jossa joka talvi tusinoittain vanhuksia menehtyy kylmään englantilaisen hatarasti rakennetuissa asunnoissaan. Labourille asia on erityisen vaikea, kun se juuri on käynyt suuren sodan hallitusta vastaan lämmitysöljyn saattamisesta arvonlisäveron alaiseksi. Samalla hän myöntää, että asia olisi kyllä hoidettavissa samanaikaisesti toteutettavilla erilaisilla energia-avustuksilla ja asuntotuen kaltaisilla kompensatioilla, mutta sekin maksaa. Esitän kuitenkin sen vetoituksen, etteivät he – sikäli kuin nyt olisivat jonkun kokoukseen lähettämässä – vastustaisi energiaveroja ESP:n ohjelmassa. Ruddock itse ei pääse seuraavaan kokoukseen eikä ole varmaan onko kukaan muukaan Labour-edustaja tulossa Brysseliin.

Maanantai-iltana on vielä KPG:ssä iltapala Blomqvistin ja parlamentin jäsenen Bill Cashin kanssa. Cash on konservatiivien euroskeptikkojen – tai kuten hän mieluummin itse sanoo, eurorealistien – aatteellinen johtaja. Hän ei ole niiden kahdeksan joukossa, jotka hiljan erotettiin konservatiiviryhmästä äänestettyään EU:n rahoituspaketin vastaan – näitä vielä kovempia eurovastustajia Cash nimitää antieurooppalaisiksi, mitä hän itse mielestään ei ole.

Cash on isokokoinen, etäisesti [Raimo] Ilaskiveä muistuttava ja varmaan samoja pisteitä McLandressin-asteikolla hipova tyyppi, joka on melkein koko kolmetuntisen tapaamisemme ajan itse koko ajan äänessä. Hän on kyllä asiaansa taidokkaasti artikuloiva ja argumentoiva tyyppi, mutta yhtä varma oikeassa olostaan kuin Paavo Väyrynen. Pääministeri John Majorin äskettäisen tv-haastattelun, jossa tämä oli myötäkarvannut eurovastustajia ja luvannut ettei mitään perustuslakimuutoksia v. 1996 hyväksyttäisi, Cash nonshaleeraa pelkkänä hätäntyneen miehen puheena vailla merkitystä. Vaikka Cash puhuu paljon demokratian puolustamisesta ja hyvin vähän brittinationalismilta kuulostavaa asiaa jää hänen EU-vastustuksensa perimmäiseksi motiiviksi kuitenkin yllättävän syvä, lähes rasisminomainen epäluulo Saksaa ja saksalaisia kohtaan.

Tiistai, 10. tammikuuta

Aamuvaihain jokseenkin tyhjällä Finnairin koneelle takaisin Helsinkiin. Matkalukemisenani on Norman Mailerin yllättävän hyväksi ja mielenkiintoiseksi osoittautuva *Harlot's Ghost*, joka 1500-sivuisena opuksena vaatii aikamoisen kynnyksen ylityksen ennen kuin sen ottaa käteensä. Kirja on eräänlainen CIA-historia, jossa suurimmaksi osaksi historiallisen henkilöt John F. Kennedystä E. Howard Huntiin esiintyvät muutaman romaanihenkilön rinnalla.

Helsingissä menen suoraan eduskuntaan, ehdin juuri ryhmän tv:n kokouksen loppuminuuteille mukaan ja ryhmäkokoukseen, jossa [Matti] Louekoski selittää viisaana kalvojen avulla sähkömarkkinalakia, josta harva ryhmässä ymmärtää ot-sikkoa enempää. En itsekään väitä ymmärtäväni, mutta niinpä myös *Matin* lopputulema on, ettei kukaan osaa ennakoida mitä laki käytännössä merkitsee ja siksi sitä pitäisi paremmin tutkia ennen kuin se lopullisesti hyväksytään.

Illaksi vielä eduskuntaan, jossa on puolustusvaliokunnan huoneessa puoli kymmeneltä suora ruotsinkielinen tv-lähetys. Aiheena aatteen ja valtiopolitiikka ja mukana toimittajien ohella Risto E. J. Penttilä, Eva Biaudet, Outi Ojala, Kimmo Sasi ja minä. Mahtaa olla kauheaa katseltavaa. Toimittajilla ei ole minkäänlaista otetta keskusteluun, ei yritystäkään, he vain katsovat vierestä naureskellen kun porukka puolet ajasta puhuu toistensa päälle. Pohjanoteeraus on, toivottavasti myös katsojain silmissä, Penttilä, joka saa aluksi pitkään esitellä naiiveja latteuksia nuorsuomalaisien uusista ajatuksista, kunnes muut jo tuskaantuvat.

Keskiviikko, 11. tammikuuta

Demarissa I.-C. [Ilkka-Christian] Björklundin koukeroinen ja elegantti juttu, joka lienee suomennettavissa toteamukseen, että SDP:ltä on pallo hukassa. Kun myöhemmin näen IC:n PN:n YK-konferenssin buffetlounaalla hän naureskellen vahvistaa tulkintani.

Ek:ssa iltapäivällä Lipposen järjestämä pohjoismaisen yhteistyön palaveri, jossa hänen lisäksi PN-ryhmän [Lauri] Metsämäki, [Tarja] Kautto ja [Sinikka] Hurskainen sekä Jari Luoto, Tarja Kantola, I.-C. Björklund ja Kaj-Peter Mattson. Paavo valitaan perjantaina SAMAK:in kokouksessa sen ensi vuoden pj:ksi ja hänen pitäisi kokouksessa myös alustaa pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta, siksi hän on halunnut keskustella asiasta.

Sos.dem. pj:ston kokouksessa ovat paikalla kaikki, [Markku] Hyvärinen tosin vain puolisen tuntia. Tarkoitus on puhua vaaliasetelmista ja -teemoista. Siitä käydään ylimalkaista keskustelua. Asiaan kohdistuvia erimielisyyksiä ei ole, muuta kuin ehkä Liisan [Jaakonsaari] ja muiden välillä, kun Liisa haluaisi täsmällisempiä teemoja ja selvityksiä, mitä oikein aiomme tehdä, myös muutamia yksittäisiä aloitteita, joista ensimmäinen hänen mukaansa voisi olla Paavon viikonvaihteessa SAMAK:in kokouksessa esittämä selkeä avaus maakaasuvalitsemisen puolesta. Vaikka tuen Liisaa itse maakaasuasiassa, en erityisemmin usko tällaisten ”avausten” merkitykseen vaaleissa, joista on selkeästi tulossa ”perusarvovalit”. Sanon myös, että meidän tulisi tehdä kansanäänestys [Esko] Ahon hallituksesta ja korostaa sitä, että nykyinen hallitus jatkaa jos kolme hallituspuoluetta saavat enemmistön. Tähän muutkin yhtyvät, eikä se ole vain äänestäjien pelottelua vaan myös analyysimme tilanteesta. Vaalikampanjasta tulee kohtuullisen likainen, kepun taktiikka on hyökätä demareita vastaan ikään kuin oppositiona ja saada meidät altavastajiksi. Lisäksi kepun likaisten temppujen osasto levittää tietoa, että demareiden johto olisi pahasti erimielinen ja hajalla, useampi on kuullut tällaisista kepun väitteistä. Se ei todellakaan pidä paikkaansa siinä mielessä, jossa juttua levitetään, mutta muuten tuntuu kyllä tämänkin keskustelun perusteella siltä että epämääräisiä jännitteitä on ilmassa.

Sivuumme myös vaalikampanjan avaustilaisuutena tammikuun lopun ”vaalivaltiopäivien” ohjelmaa. Minulle selviää vasta nyt – olen lukenut ohjelman huolimattomasti – että yksi tilaisuuden ulkopuolisista esiintyjistä on KOP:n Pertti Voutilainen. Pidän tätä pahana virheenä ja sanon sen. Aistin että porukka, lukuunottamatta tästä ilmeisesti päättämässä olleita Lipposta ja Hyväristä, on samaa mieltä, vaikkei kukaan muu välitä sanoa sitä ääneen.

Puhumme myös jonkin aikaa presidenttitilanteesta. Paavo on tavannut Ahtisaaren, jonka sanoo suhtautuvan rauhallisesti asioihin, ja Paavo toivoo että EU-edustus-, valtiosääntö- ja muukin presidenttikeskustelu saataisiin jäädytettyä. Itse hän oli viikonvaihteessa puhunut tässä tarkoituksessa – tavalla joka minun makuuni vähän liiaksi nuoleskeli presidenttiä. Toisaalta kentän paineet ovat kovat, minulle ei nyt kukaan soittale, mutta muille sitäkin enemmän, ja valtaosa on sellaisia jotka eivät ymmärrä miksi demarit eivät tue ”omaa” presidenttiään.

Torstai, 12. tammikuuta

Phs:ssa jatketaan samankaltaista pikkujännittynyttä keskustelua kuin eilen. Vastakkain ovat Liisan vaikeuksien ja tulevan politiikan ankaruutta avoimesti korostava linja ja monen, kärkkäimmin Lasse Eskosen, edustama linja ettei väärinharkituilla puheilla kuitenkaan pidä vaarantaa vaalivoittoa. Vastakkainasetteluna tämä on tietysti keinotekoinen ja epämääräinen, taustalla on itse asiassa se totuus että pallo on meiltä hukassa.

Ek:ssa ennen istuntoa on sd-valtiosääntöpalaveri, jossa valiokuntaryhmän lisäksi Lipponen, [Antti] Kalliomäki, [Jorma] Westlund, vk-sihteeri Jarmo Vuorinen ja minä. Aluksi käydään vähän huonotuulista keskustelua edellisestä kierroksesta – eritoten [Matti] Vähänäkki on kunnostautunut jälkepäin presidenttipopulistisilla kirjoituksilla – mutta Paavo lopettaa sen lyhyeen. Välttämättä jatkokaan ei suju paremmin, sillä Antti on jo julkisuudessa ehtinyt ilmoittaa että me emme hyväksy vk:ssa käsiteltävien sisäpoliittisten valtaoikeuksien supistamisen kiireelliseksi julistamista ainakaan, jos muut ajavat läpi pääministerin vaalin siirtämisen ek:lle esityksen mukaisesti. Minäkään en ole innostunut esityksestä esitetystä muodossaan, mutta en myöskään näe sitä sellaisena asiana jota meidän pitäisi jäädä yksin vastustamaan loppuun saakka, vielä vähemmän sellaisena että sen vuoksi vaarannettaisiin koko uudistus – jos nyt olemme kuudenneksen vähemmistönä kiireellisyyttä vastaan niin kaadammeko esityksen jos vaalien jälkeen olemme kolmanneksen vähemmistö, kuten mahdollista on? Tähän ei Antillakaan ole loppuun asti ajateltua vastausta. [Johannes] Koskisella on asiaan malli, joka on muuten hallituksen esityksen kaltainen paitsi että ensimmäisen ehdotuksen ek:lle äänestettävästä pääministeriehdokkaasta esittää presidentti. Se tuskin sellaisenaan toimisi, mutta antaa jonkin pohjan yrittää neuvotella muiden ryhmien kanssa. Lipponenkin on valmis neuvottelemaan, mutta pitää minun alkuperäistä investituuraäänestysmalliani parhaana. Muilta osin korostan sitä, että esitysten antamista ek:lle ei tule jättää sellaiseksi pattitilanteeksi kuin hallituksen esityksessä; jos presidentti ja hallitus eivät pääse yksimielisyyteen on hallituksen kannan ratkaistava. Tästä ollaan samaa mieltä.

Iltapäivällä osallistun tunnin verran budjettiaänestyksiin, sitten laittaudun lentokentälle ja Brysseliin, jossa on ESP:n ympäristötyöryhmän kokous.

Brysselissä aloitamme Hotelli Europassa työllällisillä. Niiden alku tosin viivästyy eri syistä tunnin, jolloin on aikaa käydä läsnäolevien EP:n jäsenten Kirsten Jensenin ja Dagmar Roth-Berendtin ja muiden kanssa keskustelua komission nimitystilanteesta. Ehdokkaat ovat käyneet parlamentin komiteoiden kuulusteluissa ja muut ovat saaneet jonkinlaisen hyväksynnän mutta viisi ehdokasta on kohdannut erityisen voimakasta kritiikkiä. Heihin kuuluvat toisen ranskalaisehdokkaan lisäksi Irlannin Padraig Flynn ja kaikki kolme pohjoismaista ehdokasta. Flynn on vanha

katolinen sovinisti, joka jäi nalkkiin vanhoista ministeriaikaisista lausumistaan, mikä tekee hänestä laajan parlamenttimielipiteen mukaan kelvottoman hoitamaan rooteilinsa merkittyyttä tasa-arvoasioita. [Erkki] Liikanen taas sai kritiikkiä liian varovaisista vastauksistaan, kuten myös Ritt Bjerregaard ja Anita Gradin, joita myös syytetään vastuualueittensa asioiden huonosta tuntemuksesta. Minun arvioni mukaan on kysymys aika suuressa määrin kulttuurien yhteentörmäyksestä siinä suhteessa, että pohjoismaisten ehdokkaiden pääsynti oli se, että he eivät sumeilematta antautuneet parlamentin nuoleskeluun ja sen valtapyyteiden myötäilyyn kyseenalaisilla lupauksilla, kuten kaikki muut osasivat tehdä. Ritt Bjerregaard lienee eniten tulilinjalla semminkin, kun hän tyylilleen uskollisena oli kritiikin ilmaisemisen jälkeen erikseen antanut Tanskan lehdille parlamentista vähemmän mairittelevia lausuntoja, joiden tuhoisaa vaikutusta hänen kannaltaan ei ainakaan lievennä se, että ne saattoivat kuvauksina olla täysin paikkansapitäviä. Ei liioin ole uskottavaa, että asiantuntemattomuus Bjerregaardin tai etenkin Gradinin kohdalla olisi voinut olla ratkaisevaa. Kysyn esim. sitä, että onko perää lehtitiedoissa joiden mukaan Emma Bonino ei kyselytilaisuuksissa tiennyt tuon taivaallista vastuulleen tulevista kalastusasioista. Roth-Berendt ei vain vahvista tätä, vaan sanoo ettei hän erityisen hyvin tuntenut kuluttaja-asioitakaan eikä edes EU:n päätöksentekosuhteita ja instituutioita. Se ei kuitenkaan ole (edes Roth-Berendtin mielestä, joka on todellinen saksalaisen rasittava besserwisser-tyyppi) syy asettaa hänen ehdokkuuttaan kyseenalaiseksi, onhan hän kelpo eurofederalisti ja monien lemmikkifeministi.

Perjantai, 13. tammikuuta

Koko päivän istumme europarlamentissa tiiviisti raportin kanssa työskennellen, myös lounasajan siihen käyttäen. Olen vähän pettynyt raporttiluonnokseen ja sen käsittelyyn. Se paikantaa eurososialistit selkeästi hyvän puolelle pahaa vastaan monisanaisen kauniisti, mutta konkretia on perin vähäistä. Ympäristöverot ovat sentään selkeästi mukana – vaikka niitäkin vastustetaan – mutta yhtään konkreettista esitystä ei niistä tehdä, ei edes CO₂-veroista.

Illaksi lennän Kööpenhaminaan, jossa puoliltpäivin on alkanut SAMAK:in vuosikokous. Ennätän mukaan illallisille Falconer Centerissä. Paavo on, muiden suomalaisten kertoman mukaan, virittänyt pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuutta koskevan puheenvuoronsa pitkälti siihen suuntaan kuin mm. minä esitin, sillä seurauksella että norjalaiset olivat hänelle hyvin katkeria ja joku jopa lausautanut, että sen oven minkä Helmut Kohl jätti heille avoimeksi on Lipponen nyt lyönyt kiinni. Se on kyllä aivan väärä tulkinta aikeistamme. Jossain määrin aihe herättää muutenkin tunteita, Metsämäki kertoo että Jerry Svensson oli valitellen kysellyt että ovatko kaikki suomalaiset nyt Tuomiojan linjojen takana. Mielenkiintoinen kysymys, kun ainoa paikka missä mitään linjauksia olen esittänyt oli

keskiviikkoinen palaverimme ek:ssa. Osaamme kyllä arvata mistä tiedot ovat menneet eteenpäin.

Lauantai, 14. tammikuuta

Aamulenkillä puoli kahdeksalta juoksen mm. oluttupa ”Schweikin” ohitse. Sisältä hehkuva ilonpito tuntuu kovin sympaattiselta, mutta holhousdemari minussa huomauttaa, että tuo on tuskin kovin kansanterveellistä.

Kokousasiat on juoheasti käsitelty, varsinkin kun julkilausumassa ei ole mitään Tshetshenian tilanteesta tanskalaisten ollessa lopulta sitä mieltä, ettei asiasta kannata sanoa mitään sen jälkeen kun muut valiokunnassa olivat pitäneet heidän Venäjän-tuomitsevia muotoilujaan aivan liian pitkälle menevinä. 1996-konferenssista alustaa mm. Poul Nyrop Rasmussen, mutta keskustelua ei juurikaan synny. Sitäkin enemmän sitä syntyy kokoustaulla Ulpu Iivarin kanssa, joka hänelle ominaiseen aggressiiviseen tyyliin käy kuvaannollisesti rinnuksiini siitä että olen rojhennut ryhmässä esittää, että ek-ryhmän edustaja saisi seurantaoikeudet EP:n sosialistiryhmän kokouksissa. Hän pitää esitystä epäluottamuslauseena SDP:n europarlamentaarikoille yleensä ja erityisesti minun asiani ajamisena. Koitan saada hänet ymmärtämään, että en ole lainkaan ajatellut suomalaistilannetta vaan pitänyt tätä tärkeänä tapana edistää yleensä EP:n ja kansallisten parlamenttien suhteiden järjestämistä, mikä on sitä paitsi aivan totta. Ehkä Ulpu vähän lientyy keskustellessamme.

Kokouksen jälkeen käyn vielä erikseen keskustelun PN:n tulevaisuudesta sekä Mats Hellströmin että Gunnar Bergen kanssa ja selvitän heille ajatuksiani/mme. Pääsen sentään niin pitkälle, etteivät ainakaan he enää epäile suomalaisten ajavan norjalaisten syrjäänpanoa.

Maanantai, 16. tammikuuta

Puhemiehen lounas ek:ssa Latvian ulkoministerin Valdis Birkavsin kanssa. Mukana myös suurlähettiläs Anna Zigure ja kansanedustajista Pekka Haavisto, Jaako Laakso ja minä – laihanpuoleinen maanantaisaalais. Birkavs on edellisen hallituksen pääministeri ja kohtuullisen täysijärkisen tuntuinen balttipoliitikko, mutta niinhän latvialaiset yleensäkin ovat etenkin suhteessa virolaisiin. Birkavs viittaaakin keskustellessamme avoimesti heidän ja virolaisten erilaiseen politiikkaan juuri Venäjän-suhteissa.

Illalla Birkavs on Paasikivi-seurassa Inter-Continentalissa. Tulen paikalle vasta kun hän on puheenvuoronsa käyttänyt ja yleisötilaisuus päättymässä. Simo Juvan mukaan pj. Holkerilla oli vaikeuksia pitää naamaansa peruslukemilla kun Birkavs oli mm. selittänyt, miten vahva presidentinvalta on reunavaltioissa turvallisuusriski, johon on helppo kohdistaa Venäjän painostus ja jonka vuoksi Venäjä sellaista kannattaa.

Tilaisuuden jälkeen on seuran johdon illalliset latvialaisten kanssa.

Tiistai, 17. tammikuuta

Iltpäivällä ek:ssa sd-valtiosääntöneuvottelu, tällä kertaa ilman avoimia vastakkaisuuksia. Lipponen on poissa, hän on peräti sairaalassa tulehtuneen polven vuoksi. Niinpä kun Aho iltpäivällä antaa pääministerin ilmoituksen Suomen aikeista hakea tarkkailija-asemaa WEU:ssa, niin sos.dem. ryhmäpuheenvuoron käyttää [Pertti] Paasio. Minäkin osallistun televisioitavaan keskusteluun, arvostelen menettelyä jossa hallitus ei tuo asiaa tiedonantona ek:aan, jolloin siitä olisi voitu myös äänestää.

Torstai, 19. tammikuuta

Valtiosääntöasiaa puidaan tänään ensin ryhmän pj:stossa, sitten valtiosääntöryhmässä, ryhmän tvk:ssa ja lopulta ryhmässä. Hahmotettu ”kompromissiesityksemme” pääministerin nimitysmenettelyksi sai Antin mukaan ensin kohtuullisen suopean vastaanoton ryhmäjohtajien palaverissa [Kalevi]Mattilalta ja [Ben] Zyskowitzilta, mutta tänään vk:n kokouksessa [Sauli] Niinistö ja [Markku] Laukkanen olivat taas hyvin torjuvia. Esitämme kuitenkin ryhmälle, että olemme ensisijaisesti tämän hahmotellun kompromissiesityksen takana emmekä ainakaan hyväksy hallituksen esitystä ja että joka tapauksessa vastustamme kiireellistä käsittelyä. Tämäkin jättää vielä asioita auki, mutta toisaalta ainakin minä haluan korostaa sitä ettei meidän tule maalata itseämme sellaiseen nurkkaan, jossa joutuisimme kaatamaan koko valtiosääntöuudistuspaketin. Ryhmässäkin tämä linja hyväksytään, mutta keskustelun sävy on aika masentavaa. Paasion koukeroiset syyt vastustaa hallituksen esitystä ovat jo entuudestaan tuttuja. Hänen kanssaan samoilla linjoilla on mm. Louekoski, joka tuntuu suhtautuvan asiaan hyvin taktisesti ja tilannekohtaisesti. Vastenmielisiä ovat kuitenkin monet avoimen presidenttipopulistiset puheenvuorot, joista ehdoton pohjanoteeraus on jälleen Jukka Gustafssonin, mutta ikävä kyllä myös Tarja Halonen kunnostautuu tässä lajissa. Tukea he tosin saavat [Kalevi] Sorsalta, joka tänään IS:ssa esittää kansanäänestystä jonka kysymys olisi ”hyväksyttekö presidentin valtaoikeuksien vähentämisen valtioneuvoston hyväksi”, kyllä vai ei.

Vaalityöni avaustilaisuus illalla Seurahuoneella. Tilaisuuden henki on hyvä ja sympaattinen ja olen ihan tyytyväinen, vaikka oma puheenvuoroni olisi saanut olla huolellisemmin valmisteltu.

Perjantai, 20. tammikuuta

YTV:n valtuuskunnassa valitaan uudelleen hallitus ja ltk:t niin, että nyt myös H:gin sitoutumattomat saavat edustajansa Risto Boxbergin hallitukseen. Joukkoliikennerahaston perustamisesta äänestetään ja se hyväksytään selvin äänin. Vantaan virkamiesjohto on sitkeästi loppuun saakka jaksanut kampanjoida asiaa vastaan, ryhmässäkin Pirjo Ala-Kapee vielä tuomitsee jyrkästi koko esityksen, mutta edes

vantaalaiset luottamusmiehet eivät jaksa asiasta puhua. Valtuuskunnassa hylkäästä esittävät Vantaan kokoomuksen edustajat.

Uav:ssa mietintö hallituksen kertomuksesta. [Jörn] Donner kertoo saaneensa tosi rajusti lunta tupaan esiintymisestään eilen vaaliavaustilaisuudessa ja sen jälkeen antamistaan lausunnoista. Lohdutan häntä sillä että myönnämme hänelle kyllä heti poliittisen turvapaikan SDP:ssä, jos hän sellaista haluaa hakea.

Sunnuntai, 22. tammikuuta

Heikki Haavisto on saanut aivoverenvuodon. On selvää, että ulkoministeriksi hän ei enää palaa ja kuinka hän muutoin kuntoutuu on hyvin avoin kysymys. Haavisto ei suinkaan ole ollut tämän hallituksen huonoimpia ministereitä. On todettava että hän paneutui asioihin vakavasti ja taustaansa nähden tasapuolisesti eikä hän eduskunnassa sen enempää uav:ssa kuin istunnoissakaan koskaan esiintynyt ylimielisesti vaan pyrki vastaamaan aina asiallisesti.

Tiistai, 24. tammikuuta

Nesteen hn aamulla. [Jaakko] Ihamuotila pyrkii harventamaan hn:n kokouksia, mutta ei armollisesti pane vastaan kun esitän tähänastisessa kuukausirytmissä pyytäytymistä. – Jan Klenberg kertoo, että Aimo Pajunen aikoo asettua sitoutumattomana ehdokkaana kepun listoille ek-vaaleissa H:gissä. Hän ei erityisemmin markkeeraa erimielisyyttään, kun totean että se osoittaa asianomaiselta yllättävää arvostelukyvyyttömyyttä, Klenberg paremminkin myötäilee lisäämällä että myös Pajusen puuhailu Lasten ääni ry:n vetäjänä osoitti jo vähän samaa.

Uav:ssa Turkin investointisopimus kirvoittaa keskustelua siitä, pitääkö Turkin surkea ihmisoikeustilanne ottaa tässä yhteydessä esille ja millä tavoin. Keskustelua jatketaan huomenna.

Istunnossa äänestetään toisessa käsittelyssä naisten asevelvollisuudesta, asevientilaista ja tasa-arvolaista. Kiintiöt menevät n. 85–76-äänin läpi. SDP:stä kiintiöitä vastaan äänestävät minun lisäksi ainakin Louekoski, [Matti] Luttinen, [Lea] Savolainen ja Timo Roos. Olen jokseenkin varma että ek:n selvä enemmistö oli kiintiöitä vastaan, mutta aika moni ei uskaltanut asettua kuvitteellista valtavirtaa vastaan. Esim. vierustoverini Juhani Vähäkangas haukkuu esitystä hölmöilyksi, mutta rohkenee äänestää vain tyhjää. En kyllä ymmärrä mikä tässä vastaanäänestämässä niin pelottaa, tuskin siitä minullekaan pahempaa seuraa kuin nyt Tarja Halosen hetkellinen säkätys ja mökötyt. – Äänestysten jälkeen alkaa palautekeskustelu tulevaisuusselonteosta vk:n mietinnön pohjalta ryhmäpuheenvuoroinen. Tulevaisuus ei kuitenkaan jaksa kiinnostaa tänään sen enempää edustajia kuin tiedotusvälineitäkään, vaan näyttää siltä että koko asia sivuutetaan liki olankohautuksella, mikä sinänsä on vahinko.

Olavi Syrjänen käy tapaamassa. Lähetin hänelle yhteistyöhenkisen onnittelukirjeen havaituani että hänestä on tullut saneerauksenalaisen EKA:n hallituksen pj. ja hän otti yhteyttä keskustellakseen asioista. Kerron avoimesti miten asiat meidän kannaltamme makaavat – paitsi EKA:n myös SOK:n suuntaan – mutta samalla joudun toteamaan etten tosiasiaassa enää näe varsinaisia konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia Elannon ja EKA:n välillä, muuta kuin jonkinlaisen yhdyssiteen luomisessa kulutusosuustoiminnan kaikkien osapuolten välillä.

Keskiviikko, 25. tammikuuta

Ek:lla äänestyksetön istunto, jonka alkajaisiksi annan Riksradiolle haastattelun. Ek:sta Elannon hallitukseen, jossa [Tauno] Palmroos ja [Matti] Tamminen esittelevät tämän vuoden budjetit. Ne tähtäävät 60 mmk:n tulosparannukseen, mutta sen jälkeenkin tappiot olisivat n. 80 mmk:n suuruusluokkaa. Pyydän että kun nämä perjantaina esitellään hn:lle, niin mukana olisi myös jonkinlainen alustava arvio / tavoite vuodelle 1996, jonka kuluessa tappiokierre pitäisi kääntää plussalle.

Torstai, 26. tammikuuta

Phs:ssa [Antero] Kekkonen johtaa puhetta, Lipponen potee polveaan ja myös Liisa on jossain poissa. Hyvärinen kehuu vaalivalmisteluja yleensä ja erityisesti ensi viikonvaihteen vaalivaltiopäivien valmisteluja ja miten tarkoitus on esittää siellä ”selkeä sanomamme”. Kehu on niin kritiikitöntä, että katson aiheelliseksi käyttää varsin kriittisen puheenvuoron siitä, että minä ainakaan en tiedä mikä tämä meidän ”sanomamme” on ja että yleensäkin vaalien lähestyessä on ohjelmien ja kannanottojen valmistelu luvattoman löysissä kantimissa. Käytän esimerkkinä tässä kokouksessa esitettyä luonnosta työelämän uudistamisohjelmaksi, joka hyväksytään ”jatkotyön” pohjaksi ilman että samalla kukaan kertoo (jos edes tietää) mitä paperille tämän jälkeen tapahtuu, tuleeko siitä julkaistava uusi versio ennen vaaleja vai ei. Muutoinkin olisi nyt syytä selvittää phs-tasolla mitä ohjelmia ja kannanottoja on tarkoitus vielä ennen vaaleja saattaa ulos ja sitten pitää huolta siitä, että phs (ja ek-ryhmä) ovat niistä riittävän hyvin ja ajoissa perillä. Esim. viikonvaihteen osalta toistan käsitykseni, että Voutilaisen kutsuminen yhdeksi puhujaksi oli paha virhe ja ennen kaikkea katson, että phs:lle olisi tullut tähän kokoukseen valmistaa lyhyt vaikkapa ranskalaisin viivoin esitelty paperi siitä, mikä on se sanoma jonka haluamme tilaisuudessa esittää. Siitä olisi voitu keskustella ja kaikki olisimme sitten voineet sovittaa omat esiintymisemme ja kommenttimme siten, että se tukee yhteistä tavoitetta ja jolloin myös jälkikäteen voimme arvioida sitä, miten hyvin tavoitteen saavuttamisessa onnistuttiin.

Jonkin verran kritiikkiini yhdytään, mutta yleisesti ottaen keskustelu jää taas yhtä epämääräiseksi ja leveäksi kuin phs:ssa yleensäkin.

Tauno Palmroosin kanssa puhelinkeskustelu. Hän informoi minua Elannon likviditeettiongelmista, eli säästökassan supistumisen vuoksi KOP:n kanssa sovitun sekkitililimiitti on jatkuvasti ylitetty vaikka saneerausohjelma etenee muutoin sovitulla tavalla. KOP on halunnut asiasta korkean tason keskusteluja. KOP:n tietynasteisen hermostuneisuuden syynä voivat olla Elannon ohella KOP:n omat ongelmat, jotka viimeksi eilen huipentuivat ennakkoilmoitukseen viime vuoden ennakoitua paljon huonommasta tuloksesta ja johtokunnan jäsenen Pentti Risasen potkuihin.

Jatkan myös ek-ryhmän tvk:ssa kritiikkiäni vaalivalmisteluista. Nyt otan lisäksi esiin ek-ryhmän nimissä tehdyt poliittiset muistiot joista kahdessa viimeisessä on ollut mielestäni kyseenalaisia kannanottoja, jotka eivät perustu mihinkään ryhmässä käytyihin keskusteluihin saatikka päätöksiin. Tarkoitan [Pertti] Rauhion kommenttia vas:n työllisyysvälikysymykseen, jossa tyrmätään kysymyksessä esitetty velvoitetöyllistämisen palauttaminen lakiin, ja Sisko Sepän laajaa veromuistiotia, jossa otetaan periaatteessa myönteinen kanta [Matti] Pekkasen ryhmän veroesityksiin lainkaan problematisoimatta sen marginaaliveroesityksen vaikutuksia tulonjakoon.

Muistiokommenttejani ei kommentoida, mutta yleiskritiikkini saa täällä aktiivisemmin myönteisen vastaanoton.

Paavo Lipponen soittaa. Hän on kuullut (Hyväriseltä?) aamuisesta kritiikistäni ja haluaa nyt kertoa minulle mitä on aikonut sunnuntain puheessaan esittää. Tarkoitus on jonkin verran täsmentää aiempia talous- ja säästölinjauksia, mutta edelleen kaikkia listoja välttäen.

Illalla istunto, jossa ei äänestyksiä. Pertti Salolainen on kuppilassa juttutuulella ja haluaa pohjustaa kanssani paluuta sinipunaan hallituksen jälkeen. Kysyy, miten olemme ajatelleet ulkoministeritehtävien järjestämisen. Vastaan, enemmän omana kuin vielä laajemmin sovittuna demarinäkemyksenä, että ulkoministerin lisäksi tarvitaan Eurooppa-ministeri, joka olisi ministeri valtioneuvoston kansliassa, mutta hoitaisi UM:ssä ja osin KTM:ssä kauppapoliittiset tehtävät. Sijoitus pääministerin kansliaan on tärkeätä siksi, ettei synny käsitystä että ao. olisi ensisijaisesti ns. presidentin ministeri. Puhumme myös muista ministerijaoista, Salolainen haluaa ympäristö- ja opetusministerin tehtävät jälleen yksiin käsiin, valtiovarainministereitä voisi olla kaksi. YM:stä olen samaa mieltä, sen sijaan OM:n jaosta en näe vastaavia haittoja.

Salolainen purkaa myös avoimesti kepukaunojaan, Haavisto on oikeastaan ainoa kepulainen josta hänellä on osin hyvääkin sanottavaa. Osansa saa myös [Iiro] Viinanen, joka ei koskaan puolella sanallakaan asettunut vastustamaan ainuttakaan kepun maatalousvaatimusta, mutta sen sijaan tyrmäsi pienimmätkin yritykset esim. palkansaajien verokevennyksiin. Seuraavan sinipunan tulisi Pertin mielestä vihdoin päästä todella maatalouspolitiikan saneeraamiseen nyt kun MTK:ta ei enää tarvitse pelätä.

Perjantai, 27. tammikuuta

Istunnon aikana käy abiturientti Kukka Paavilainen Etu-Töölön lukiosta kaverinsa kanssa haastattelemassa yhteiskuntaopin tuntia varten. Hyvin sympaattinen hetki, vaikka tuntee ikänsä kun tyttö kertoo isältään kuulleensa mitä kaikkea olen joskus tullut tehneeksi. Panen myös ilolla merkille, että molemmat tytöt pitivät sukupuoli-kiintiöitä aivan dorkina.

Raimo Luoma käy tapaamassa. Puhumme EU:sta ja 1996-valmisteluista. Olemme aika pitkälle samoilla linjoilla, mitä nyt Raimo karvan verran minua myönteisempi EMU:lle.

Elannon hn iltapäivällä. Palmroos ja Tamminen esittelevät budjetit ja saavat vastaansa poikkeuksellisen kriittisen reaktion jossa etupäässä Esko Seppänen liki vihaiseen sävyyn syyttää johtoa lepsusta esityksestä, Elannon kriittisen tilan pimitämisestä ja budjetin tavoitteellisuuden epämääräisyydestä. Pidän tätä terveellisenä liikkeenjohdolle, kun ongelma hallituksessa on ettei siellä tahdo nousta mitään kunnan kritiikkiä.

Lauantai, 28. tammikuuta

SDP:n vaalivaltiopäivät alkavat Marina Congress Centerissä. Olen paikalla, mutta pysyttäydyn etupäässä käytävillä jututtamassa ihmisiä sen sijaan että kuuntelisin kun Voutilainen ja k:nit opastavat meitä säästämään. Johannes Pakaslahti kertoo Riitalta terveisinä tämän suuresti ilahduneen nähdessään että olin sentään äänestänyt kiintiöitä vastaan.

Samanaikaisesti kokoomuksella on Järvenpäässä vastaava tilaisuutensa, mutta se saa kaamean lopun kun tulee tieto Sauli Niinistön vaimon Marja-Leenan kuolemasta auto-onnettomuudessa matkalla Järvenpäähän.

Marinan käytävillä on myös näytillä neljä vaihtoehtoa puolueen vaalijulisteeiksi. Ne ovat kaikki sekä visuaalisesti että sisällöltään toinen toistaan epäonnistuneempia ja mitä kommentaiteista ympärilläni voin päätellä on tämä kutakuinkin yksimielinen yleinen mielipide.

Sunnuntai, 29. tammikuuta

Vaalivaltiopäivät jatkuvat. Istuskelen ensin kahvilla Unto Hämäläisen kanssa vaalinäkymistä jutellen. Kun tulee puhe vaalibudjetista niin Unton on ilmeisen vaikea uskoa, että en ole saamassa, kuten en viime vaaleissakaan, penniäkään rahaa Elanosta siksi, että pitäisin sellaisen pyytämistä ja vastaanottamista sopimattomana asemaani nähden. Kerron Untolle saavani kyllä tukea tilojen ilmaisen käytön ja jonkun sponsoroidun kahvitarjoilun muodossa, mutta siinä kaikki.

Oma osuuteni on Erkki Liikasen EU-lähitulevaisuus -alustuksen kommentointi Tiina Nurmen kanssa. Se on voileipäsema Liikasen ja Lipposen puheenvuorojen

Erkki Tuomiojan päiväkirja jatkuu tiheänä: demarien terävin toisinajattelija kuvaa ja analysoi lamasta hitaasti toipuvaa Suomea – EU:ta, EMU:a tai Venäjää ohittamatta

KEVÄÄN 1995 VAALEISSA demarit voittavat ja ottavat hallitusvastuun. Tuomiojasta ei tule ministeriä, mutta hän pysyy vallan ytimessä. Eduskunnassa hän johtaa EU-asioissa keskeistä suurta valiokuntaa ja nousee 1996 SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtajaksi – ”hallituksen kurikomppanian päälliköksi”, kuten hän ironisoi.

Demareissa muhii ärhäkkä kapina hallituksen leikkauksia vastaan. Tuomioja istuu hankalasti kahdella tuolilla: usein hän itse kyseenalaistaa lipposlaiset pakkosäästöt samalla kun torjuu eduskuntaryhmänsä repeilyjä.

Euroopan unioni, erityisesti kaavailtu EMU-rahaliitto, työllistää ja epäilyttää Tuomiojaa. Kaiken aikaa hän ylläpitää tiiviitä yhteyksiä Euroopan poliittiselle huipulle.

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789513 187514	
	99.1 ISBN 978-951-31-8751-4	